

Laitoskoon mahdollisen kasvattamisen hyödyt ja haitat

Anna Rouhiainen & Aada Viitanen

Anna Alander, Nelli Kontturi,
Nanni Piiparinen, Noora Viljanen

5.9.2022

Tämä esitys on tehty Turun ammattikorkeakoulun
Energi- ja ympäristötekniikan opiskelijoiden
toimesta Varsinais-Suomen ELY-keskuksen
toimeksiantona.

Nykytila

Suomessa on noin 1500 vesihuoltolaitosta

suuria tai keskisuuria
kunnallisia laitoksia on
noin 25

pieniä kunnallisia noin
400

vesiosuuskuntia yli 1000

Kuntaomisteisten vesihuoltolaitosten haasteista suurin osa koskee pieniä laitoksia.

Rakennemuutos on tarpeen, jotta varmistetaan vesihuoltopalveluiden laatu sekä investointien ja saneerausten vaatimat taloudelliset resurssit sekä osaaminen.

Henkilöstöresurssit ja erityisosaaminen

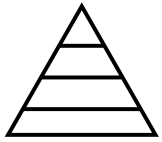
- Pienten ja itsenäisten laitosten keskeinen haaste on **henkilöresurssien riittävyys** ja syvällisen **erityisosaamisen** puute.
- Vesihuollon muutostrendien mukaan laitosten johtaminen edellyttää jatkossa entistä kokonaisvaltaisempaa osaamista.
- Tässä osaamisessa yhdistyvät **taloudellinen, tekninen, organisatorinen, ympäristöllinen** sekä **asiakkuuksien hallintaan** liittyvä osaaminen. Tätä osaamista puuttuu pieniltä ja keskisuurilta laitoksilta.
- Erityisesti pienemmillä laitoksilla myös muita osaamispuutteita.

Tulevien sukupolvien kiinnostus alaa kohtaan

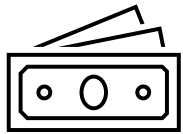
- Erityisosaamisen puute on sidoksissa **sosiaaliseen kestävyYTEEN**.
- Suomessa ei voi opiskella vesihuoltoa omana alanaan, vaan se on sidottu energiaan ja kestävään kehitykseen liittyviin opintoihin.
- Käynnissä työntekijöiden murros, moni pitkään alalla työskennellyt siirtyy eläkkeelle ja **uusia osaajia tarvitaan**.
- Alan merkityksen nostattaminen **sosiaalisessa mediassa** tavoittaisi lukuisia **nuoria**, joista voisi tulevaisuudessa kehittyä alan erityisosaajia.
- Tämä mahdollistaisi yhä laadukkaampaa toimintaa ja osaavampaa henkilöstöä. Myös kansainvälinen yhteistyö sallisi vertailua muiden maiden kehitysideoihin, kokemuksiin ja erilaisiin vesihuoltolaitosten palvelumalleihin.

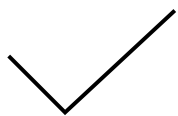
Talous

- Mitä pienempi vesihuoltolaitos, sitä todennäköisempää on, että se ei pysty kattamaan toimintaansa omilla maksutuotoillaan.

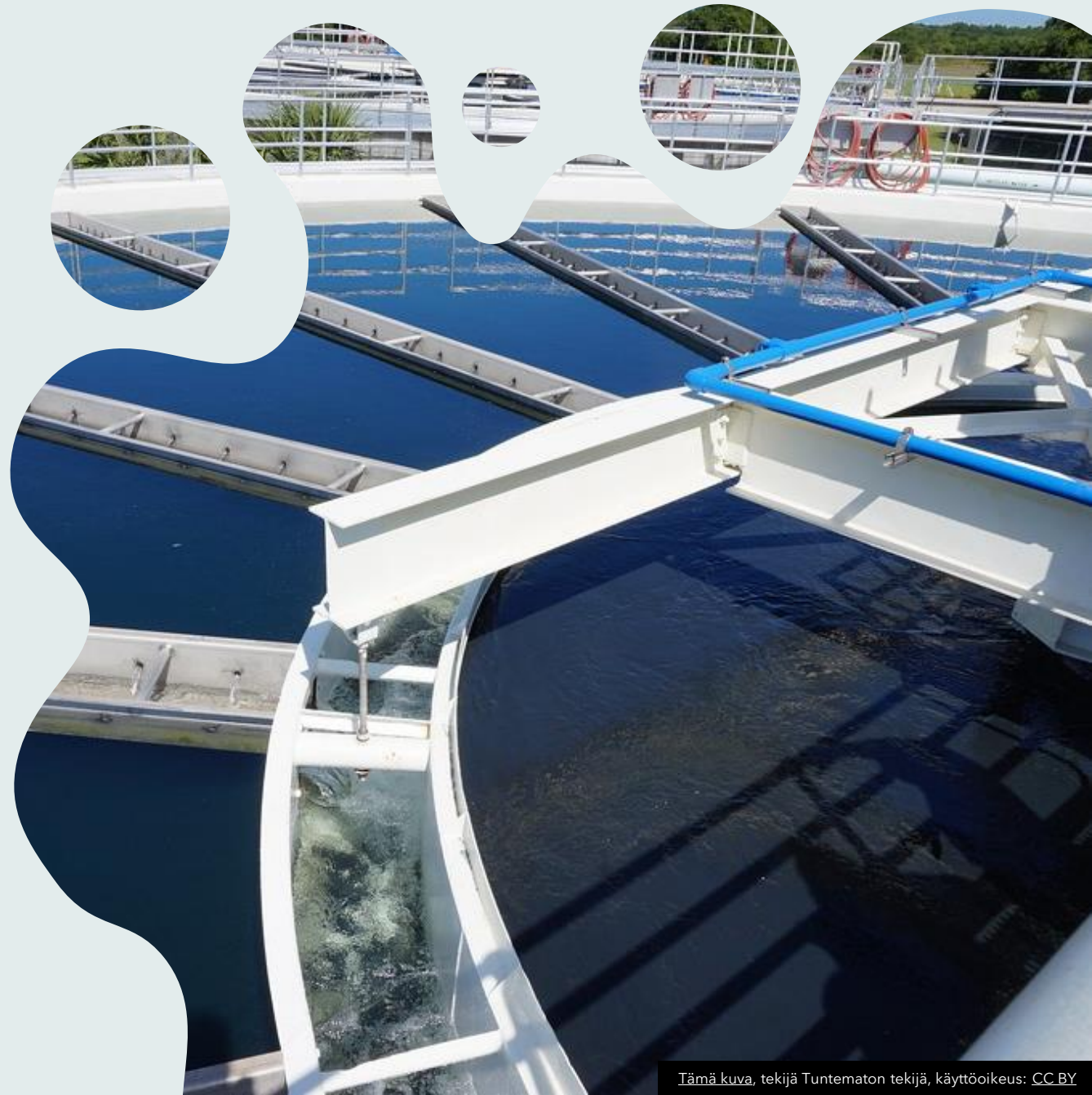
- Pienet vesihuoltolaitokset kokevat poliittista painostusta pitää maksut naapurikuntien tasolla.

- Mitä suurempi laitos, sitä todennäköisempi on positiivinen tilikauden tulos. Ylipäätään suurilla laitoksilla on hyvä taloudellinen pohja.

Toimintavarmuus

- Pienet ja keskisuuret vesihuoltolaitokset ovat usein alijäämäisiä. Tämä lisää riskejä ja uhkaa toiminnan tasoa. Erityisesti pienillä laitoksilla on heikko **varautuminen** erityistilanteisiin ja riskeihin.
- Suuremmissa yksiköissä varmuus (henkilöresurssit, toimintavarmuus, toiminnan taso ja investointivarat) on parempi.

Laitoskoon kasvattaminen

HYÖDYT

- Henkilöresurssien vahvistuminen
- Osaamisen vahvistuminen
- Toimintojen tehostaminen
- Talouden vahvistuminen
- Toimintavarmuuden vahvistuminen

HAITAT

- Päätöksenteon itsenäisyydestä luopuminen paikallishallinnon tasolla

Tulevaisuuskaatsaus

- Rakennemuutos on tarpeellinen ja isompia laitoskokoja puoltavia tekijöitä on paljon.
- Laitoskoon kasvaessa omistajaohjauksen tulee olla **selkeää**, päätöksentekijöillä tulee olla tietoa **kestävän vesihuollon** edellyttämästä rahoituksesta sekä uskallus asettaa riittävän korkeita maksuja, jotta toiminta saadaan kestäväällä tavalla katettua.

Lähteet

- Berninger, K., Laakso, T., Paatela, H., Virta, S., Rautiainen, J., Virtanen, R., Tynkkynen, O., Piila, N., Dubovik M. & Vahala R. 2018. Tulevaisuuden kestävä vesihuolto - ennakointi, ohjaus ja järjestäminen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161028/56-2018-Tulevaisuuden%20kestava%20vesihuolto.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu [3.3.2022].
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2020. Vesihuoltolaitosten kulut ja tulot. Sweco Ympäristö Oy. Raportteja 42. Saatavissa: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/180017/Raportteja%2042%202020.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Viitattu 3.3.2022].
- Silfverberg, P. 2017. Vesihuollon suuntaviivat 2020-luvulle. Vesilaitosyhdistyksen monistesarja nro 44. Saatavissa: https://valtioneuvosto.fi/documents/1410837/1516651/Vesihuollon+suuntaviivat+2020-luvulle_final_20170622.pdf/cb687a80-dd57-4733-88c7-f3962e4bf9f [Viitattu 3.3.2022].
- Vesihuoltolaki. 9.2.2001/119. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010119> [Viitattu 22.3.2022].